

Een mooie stap zou een aansluiting bij BRAIN zijn

Interview met mw. drs. Jantje Steenhuis, directeur van het Rotterdams gemeentearchief

Door: Laurens Verbeek, Director Operations Doxis & Max Beekhuis, Directeur Doxis

In een voorgaande editie van *Info Management* is door Doxis in de rubriek *Doxis Vindt* de mening over alle perikelen die vooraf gingen aan de benoeming van de nieuwe Algemene Rijksarchivaris (ARA), niet onder stoelen of banken gestoken. Kort samengevat vindt Doxis dat het archiefdomein is gebaat bij een krachtige bestuurder die, al dan niet met een archiefdiploma op zak, zorgt voor beleid, vooruitgang en vernieuwing, samen met zijn deskundigen. Inmiddels is de benoeming van een nieuwe ARA (zonder diploma Archivistiek¹), in de persoon van de heer Martin Berendse, een feit. Wij dachten dat daarmee de stofwolken zouden neerdalen, maar niets is minder waar. Laatste wapenfeit is een brief aan de vaste kamercommissie OCW namens het KNHG², de KVAN³ en BRAIN⁴ over de kwestie waarin de benoeming in formele zin als onwettig wordt beschouwd.

De stellingname van Doxis is bekend. Met het oog op een evenwichtige gang van zaken, zodat iedere lezer zijn of haar eigen mening kan vormen, is het tijd om anderen aan het woord te laten. Mevrouw drs. Jantje Steenhuis, directeur van het Rotterdams Gemeentearchief en tevens voorzitter van BRAIN, toonde zich bereid het gesprek met ons aan te gaan.

Jantje Steenhuis begint met een tweetal opmerkingen. "Ten eerste lijkt de hele kwestie in de pers te gaan over het wel of niet hebben van een diploma Archivistiek A, maar daar gaat het niet per definitie om. Waar het om

gaat, is het al dan niet hebben van expertise in het archiefdomein, gelet op alle ontwikkelingen die op ons afkomen. Die expertise hoeft niet per se verbonden te zijn aan een diploma, maar kan zich ook uiten in wapenfeiten in het archiefdomein. Ten tweede gaat het zeer zeker niet over de persoon die is benoemd, maar over de dubbelfunctie van Algemeen Rijksarchivaris en Directeur van het Nationaal Archief."

Die dubbelfunctie, waarom is dat voor jou een discussiepunt?

"Omdat de functie van ARA en directeur van het Nationaal Archief eigenlijk niet verenigd zouden moeten zijn. Het Nationaal Archief is in de kern een instelling zoals er vele instellingen actief zijn in het archiefveld in Nederland. Wie daar tot directeur wordt benoemd, is een zaak die de minister van OCW vooral zelf moet bepalen. Voor de functie van ARA ligt dat in mijn optiek anders: de functie van ARA is een heel andere en heel brede functie."

Je pleit dus eigenlijk voor een ontkoppeling?

"Jazeker. De ARA is de adviseur van de minister als het gaat om het heden en de toekomst van het werkveld. En op dat werkveld gebeurt nogal wat: digitalisering, een nieuwe informatiewet, het uitstippelen van de koers, het zorgen voor een structuur in het bestel. Op al deze terreinen is de ARA de eerste adviseur van de minister en dient hij of zij de belangen van het hele werkveld te vertegenwoordigen. En dat is ook de reden dat ik van mening ben dat de functie van ARA moet worden ingevuld door iemand met een gedegen kennis van het speelveld. En los staat van de functie van directeur van het Nationaal Archief."

"Ik en mijn collega's binnen BRAIN gaan er van uit dat de ARA als woordvoerder en belangenbehartiger dan ook de discussie met het veld actief aangaat en ons mede op basis van de uitkomsten daarvan vertegenwoordigt. Die dialoog ontbrak de afgelopen jaren."

"Een voorbeeld: ik noemde net al de digitalisering van de archiefvorming. Als je dat in gedachten neemt, waar moeten we ons dan toe wenden? Tot de minister van Binnenlandse Zaken voor sturing, richtlijnen en geld?"

Jantje Steenhuis

Of beschouwen we het toch als een cultuurvraagstuk en wenden we ons tot de minister van Cultuur? Iemand moet dit dossier in Den Haag namens het archiefdomein bewaken. En in die persoon moeten we dan wel vertrouwen hebben. Nu ben je er niet sec met de ontkoppeling. De verantwoordelijkheid voor de archieven blijft zowel een OCW- als een BZK-vraagstuk. Die ontkoppeling moet dan gepaard gaan met een expliciete opdracht voor de ARA om het vraagstuk van archiefvorming, beheer en digitalisering integraal te benaderen, zodat het hele terrein wordt overzien. Een mooi voorbeeld is zoals de Rijksadviseur Cultureel Erfgoed dat heeft op het terrein van monumenten en landschap.”

”Om al deze redenen hebben we ons stevig met de benoemingsprocedure van de ARA bemoeid. Want belangenbehartiging gaat alleen maar met sterke en gedegen partners. Dan bedoel ik het Convent, de KVAN en de grote archiefinstellingen als Amsterdam en Rotterdam. En bovenal de ARA... vergeet niet dat ze in het Haagse in verticale kolommen denken: BZK en OCW. Maar wij van het archief denken uiteindelijk op een horizontale wijze: informatie op orde, in al haar levensfasen en al haar verschijningsvormen.”

Je verwachtingspatroon ten opzichte van de ARA is helder, maar uitgaande van een ontkoppeling, wat verwacht je dan van het Nationaal Archief en haar roerganger?

”De directeur van het Nationaal Archief is een directeur van een dienst zoals ook het Rotterdams Gemeentearchief een dienst is. Ik denk dat het in dat kader belangrijk is om vast te stellen dat het Nationaal Archief zichzelf wil profileren als het nationale kenniscentrum op archiefgebied. Als kennisinstelling kan het Nationaal Archief meedenken over hoe we het binnen het bestel op tal van onderwerpen als diensten moeten doen. Het lijkt me goed als het Nationaal Archief bijvoorbeeld een rol gaat vervullen in het E-depot, of in de grootschalige restauratie- en conserveringsproblematiek. En zo zijn er tal van andere onderwerpen. Ik wil daar nog aan toevoegen dat het belangrijk is dat het NA kenbaar maakt wat het als kenniscentrum wil betekenen en waarvoor je als instelling bij het NA kunt aankloppen. Informeer het veld over je ambities en je aanbod, maak het transparant en toetsbaar.”

”Een mooie stap zou in dat kader een aansluiting bij BRAIN zijn. Met alle opgaven waar we voor staan, is samenwerking, kennisdeling, belangenbehartiging en het bij elkaar brengen van mensen en middelen van het grootste belang. Dat is juist wat BRAIN beoogt, maar BRAIN kan daar alleen in slagen als genoeg instellingen zich aansluiten!” <<

¹ Er is - om de wettelijke kaders niet geheel buiten spel te zetten - gekozen voor een pragmatische en ons inziens weinig elegante oplossing. De Directeur van het Nationaal Archief, tevens Algemene Rijksarchivaris is wel benoemd maar eigenlijk ook weer niet. Wel tot Directeur Nationaal Archief maar nog niet formeel tot Algemene Rijksarchivaris. In dat kader dient de directeur binnen één tot anderhalf jaar het diploma van een archivariëleopleiding te behalen.

² Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap.

³ Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland.

⁴ Branchevereniging van Archiefinstellingen in Nederland. BRAIN wil de instellingen die een functie vervullen op het gebied van beheren, beschikbaar stellen en/of inspecteren van archieven als onderdeel van het cultureel erfgoed, bij elkaar brengen, verenigen en binden. Inmiddels zijn 37 instellingen verenigd in BRAIN (november 2007). Zie www.gemeentearchief.rotterdam.nl onder de link 'vakgenoten'.